

LEKSIK I ONOMASTIKA

Denominando il mondo. Dal nome comune al nome proprio
Naming the World. From Common Nouns to Proper Names.
Quaderni Internazionali di RION 1 / RION International Series 1,
ur. Dunja Brozović Rončević – Enzo Caffarelli, Rim 2005.
Imenovanje svijeta. Od općih imenica do vlastitih imena
Zbornik radova međunarodnog simpozija, Zadar, 1. – 4. rujna 2004.

U povodu desetogodišnjice postojanja (1995. – 2005.) i uspješnoga izlaženja (10 svezaka u 20 tomova), časopis “Rivista Italiana di Onomastica” (RION) iz Rima pokrenuo je seriju svezaka pod nazivom “Quaderni Internazionali di RION / RION International Series” (QUADRION). Prilika da se onomastičkoj javnosti predstavi njezin prvi svezak iz serije “Leksik i onomastika” pružila se na nedavno održanom 22. međunarodnom simpoziju onomastičkih znanosti u Pisi (XXII. ICOS, Pisa, 28. kolovoza – 4. rujna). Taj je svezak, objavljen pod uredničkom palicom Dunje Brozović Rončević i Enza Caffarellija, zbornik radova pristiglih za međunarodni onomastički simpozij “Imenovanje svijeta. Od općih imenica do vlastitih imena” koji se od 1. do 4. rujna 2004. bio održao na Sveučilištu u Zadru.

Princip da se u izdanju QUADRION-a objave radovi s nekog onomastičkog skupa, koji su odabrali urednici prvog broja ove serije, princip je kojeg će se pridržavati urednici svih ostalih serija ove edicije. Naime, upravo je namjera pokretača edicije bila započeti seriju sustavnog objavljivanja zbornika radova s raznih kongresa i simpozija, jednotematske miscellanea ili monografija kojima je središnja tema onomastika. Posebno mjesto u tim izdanjima imat će teme koje će se pitanjima vlastitih imena baviti interdisciplinarno kao i teme o metodološkim i terminološkim pitanjima.

Ova edicija, podijeljena u više serija, međunarodnog je karaktera i obraća se međunarodnoj znanstvenoj zajednici. Stoga su njezini službeni jezici talijanski, francuski, španjolski, engleski i njemački kako bi se, prema riječima autora predgovora Enza Caffarellija, izbjegla “neutralizacija” jezičnoga bogatstva onomastičkih istraživanja isključivom uporabom engleskog jezika. Uza svaki članak objavljuje se i sažetak na nekom romanskom ili germanskom jeziku. QUADRION teži biti više negoli još jedan novi časopis posvećen onomastici. Njegova je svrha neprestano pozivati na bolju međunarodnu suradnju na području onoma-

stike, na bolju promociju znanja o postojećim didaktičkim aktivnostima i istraživanjima, na podizanje rasprave o vlastitim imenima na razinu koja će probuditi interes stručnjaka iz različitih znanstvenih disciplina. Iz ovih razloga znanstveni uređivački odbor varirat će od broja do broja u ovisnosti o specifičnost pojedinog sveska. U počasnome je odboru 17 eminentnih znanstvenika iz različitih zemalja, ali i različitih, pa čak na prvi pogled i vrlo udaljenih znanstvenih disciplina kao što su geografija i leksikografija, genetika i psihologija i slično. Ovaj je odbor jamstvo čitateljima i poticaj autorima. Članovi, naime, imaju pravo intervenirati u razvoj QUADRION-a svojim mišljenjem, sugestijama, idejama za buduće brojeve i organiziranjem konferencija i drugih znanstvenih događanja. Urednici ovog prvog broja pozivaju i čitatelje da iznesu svoja zapažanja i kritičke prijedloge u želeći da i sami postanu protagonisti budućih izdanja ove međunarodne edicije.

Ciljevi cjelokupne edicije mogu se sumirati u tri glavne točke:

1. održavanje sastanaka stručnjaka iz raznih zemalja i različitih jezičnih zajednica radi poticanja razmišljanja o onomastici na interlingvističkoj razini – vlastita imena sve više predstavljaju jedan od elementa evolucije i bogatstva jezika i međujezične razmjene – i radi uključivanja drugih disciplina na novoj, interdisciplinarnoj perspektivi;

2. omogućavanje realizacije konkretnih međunarodnih projekata od interesa za javnost te lokalnu upravu, ali i nacionalnu i internacionalnu zajednicu;

3. stvaranje skupina stručnjaka koji bi na osnovi zajedničkih interesa omogućili realizaciju zajedničkih projekata.

Te ciljeve podržava i zadarski onomastički simpozij koji se od 1. – 4. rujna 2004. održao na Sveučilištu u Zadru. Bio je posvećen temi “Imenovanje svijeta. Od općih imenica do vlastitih imena”, a zajedno su ga organizirali Hrvatski institut za jezik i jezikoslovlje iz Zagreba, Centar za jadranska onomastička istraživanja iz Zadra i časopis “Rivista Italiana di Onomastica” (RION) iz Rima. Sva tri organizatora dijele zajednički interes i cilj, a to je istraživanje, promocija i prezentiranje onomastičkih tema. Simpozij u Zadru organiziran je pod patronatom Upravnog odbora ICOS-a, krovne svjetske onomastičke organizacije, čiji su predsjednik i drugih pet članova predstavili svoje radove na samom simpoziju. Na simpoziju je sudjelovalo više od 30 istraživača iz 18 zemalja: Austrije, Belgije, Finske, Hrvatske, Italije, Južnoafričke Republike, Letonije, Malte, Nizozemske, Njemačke, Portugala, Republike Češke, Rumunjske, Rusije, Španjolske, Švedske, Švicarske i Ujedinjenoga Kraljevstva. Organizatori su na znanstvenoj podršci zahvalni nizu europskih akademija i instituta koji su prepoznali važnost tog simpozija i omogućili sudjelovanje svojih članova. Sudionici su referatima ili raspravom na okruglim stolovima ispunili još jedan cilj ovog skupa, a to je kooperacija raznih stručnjaka, instituta i institucija na zajedničkom onomastičkom projektu.

Sa sadržajne strane na zadarskome se simpoziju pokušalo prići problemu onimizacije općih imenica. Ovaj je pristup, podržan intervencijama sudionika koji su govorili o teoriji vlastitog imena i terminološkim pitanjima onomastike, omogućio raspavu o dvjema osnovnim tezama onomastičkih istraživanja. Prva je ona etimološka, a druga motivacijska koja pretpostavlja jezičnu, društvenu i kulturnu kompetenciju te razloge koji određuju izbor samog imena za neki predmet, osobu, mjesto, životinju i dr. Istodobno se analizom načina kojima su govornici pribjegli da bi kreirali ime omogućava procjena razloga koji određuju onomastički čin po sebi, bilo da se on dogodio u davnoj prošlosti pri imenovanju nekog novog teritorija ili tek nedavno prilikom imenovanja nekog novog proizvoda. Napokon, ova analiza predstavlja jedan od modaliteta koji bi mogli poslužiti u evaluaciji interdisciplinarne prirode onomastičkih istraživanja.

Zbornik koji ovdje predstavljamo sadrži 28 članaka podijeljenih u tri dijela: 1. Teorija imena – opća onomastika i varia; 2. Antroponimija; 3. Toponimija. Ključne su riječi neminovno: *onimizacija*, *leksikalizacija*, *opća imenica*, *vlastito ime*, te ostale vrste imena kojima se služe pojedini autori: *toponimi*, *oronimi*, *hidronimi*, *osobna imena*, *prezimeni*, *nadimci*, *imena proizvoda* itd.

Raspon tema obrađenih u člancima izrazito je bogat, a razlog tomu leži u činjenici da njihovi autori potječu iz različitih pa čak i vrlo udaljenih kultura i jezičnih zajednica. Tako čitatelji mogu doznati ponešto o problemima na koje se nailazi pri istraživanju romanskih prezimena s povijesne točke gledišta (L. Diaz Suarez; L. Kouznetsova; J. Germain) ili o imenima upotrebljenima za imenovanje obalnog pojasa Galicije (G. Navaza), o jezerima u Finskoj (A. Leino), rijekama u baltičkim zemljama (L. Balode) ili o planinskim vrhovima u austrijskim Alpama (I. Hausner). Nadalje, pažnju čitatelja mogu privući i rasprave o problemima komparacije vlastitih imena poteklih od apelativa u zemljama Europe, Afrike i Azije (D. Gritzen – E. van Nifterick – G. Bloothoof; M. Saarelma-Maunumaa), o nadimcima među ruskim internetskim navigatorima (A. Superanskaya), ili o imenima proizvodnih marki u višejezičnoj Švicarskoj (E. DeStefani). Zatim, o pitanjima odnosa između etnonima i imena mjesta koja su dotični narodi obitavali u prošlosti (O. Buš; W. Schweickard) te o stajalištima koja su u definiranju imena mjesta prihvaćena među općom populacijom i u interpretaciji službenih zapisivača (M. Wahlberg; F. Finco). Ovako širok raspon tema ipak je omeđen intervencijama teorijskog i uvodničarskog sadržaja kao što su *A speculative psycholinguistic model of onymization* R. Coatesa ili *Common nouns or proper names? A view of the determination of the boundaries between them* M. Harvalika, ali i samom preporukom autorima da se pridržavaju osnovne teme skupa, tj. prijelaza od opće k vlastitoj imenici.

Pred nama je vrijedno i sadržajno bogato izdanje onomastičkih radova. Njegova je možda najvažnija karakteristika ta što čitateljima omogućuje uvid u širok krug interesa koje dotiče onomastika u različitim dijelovima svijeta. Istodobno, upućuje nas u raspon tema i pristupa kojima se koristi suvremena onomastička znanost.

Barbara Vodanović